

Ислом Нури

Ҳилм, мулойимлик ва сабр

Зўравонлик, ҳуқуқларни куч ишлатиб поймол қилиш золимлар аломатидир. Пайғамбаримиз Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва саллам эса ўз ҳаққини олишда ҳақдорларга ёрдам бериш ва адолат қоидаларини тузиб қўйдилар. Ҳолбуки, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам эгулик ва унинг йўлида Аллоҳ субҳанаҳу ва таоло ато этган буюриш ва таъқиқлашни жорий қилдилар. Биз Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг уйида зулм, қаттиққўллик, тажовузкорлик ва талон-тарожлик бўлишидан кўрқмаймиз.

Оиша розияллоҳу анҳо деди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам қўллари билан Аллоҳ йўлидаги жиҳоддан бошқа пайтда на бир хотинларини ва на бир хизматкорларини урдилар! Шахсиятларига нисбатан қилинган ишлардан ўч олмас эдилар. Аллоҳнинг ҳаромларини қилинган пайтдагина Аллоҳ таоло учунгина интиқом олар эдилар» (Имом Аҳмад ривояти).

Анас розияллоҳу анҳу деди: «Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам билан йўлда кетар эдим. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг эгниларида четлари дағал қилиб тикилган Нажроний тўн бор эди. Бир аъробий ул зотга етиб олди-да, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг тўнларидан қаттиқ тортди. Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг бўйинларида қаттиқ тортиш оқибатида тўннинг дағал четлари из қолдирганини кўрдим. Кейин у аъробий: «Эй Муҳаммад, амр этгин, ҳузурингдаги Аллоҳнинг молидан (менга ҳам берилсин)» — деди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам унга ўгирилиб қарадилар ва кулдилар. Кейин унга беришга амр этдилар» (Бухорий ва Муслим ривояти).

Ислом Нури

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Хунайн жангидан қайтганларида аъробийлар эҳтиёжларини айтиб у зотга эргашдилар ва бир дарахт олдига сиқиб олиб бориб қўйдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам туяларига минган ҳолларида эдилар, ҳалиги дарахт у зотнинг тўнларини илиб қолди. Шу пайтда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Тўнимни қайтириб беринглар! Сизлар мени бахиллик қилишимдан қўрқяпсизларми?! Аллоҳ номига қасам ичиб айтаманки, шу дарахтлар сонича туяларим бўлса, ўртангизда тақсим қилиб берар эдим, кейин эса мени бахил, қўрқок ва ёлғончи эмаслигимни билар эдингиз» — дедилар (Имом Бағавий, «Шарҳус-сунна». Албони бу ҳадисни «сахих», деди).

Барча ишлардаги мулойимлик, манфаатларни билиш ва зарарларни қайтариш таълим-тарбиянинг энг гўзал кўринишларидандир.

Саҳобаларни ғайирликлари тутди. Чунки, улар хато қилаётган одамни кўриб туришган ва унга инкор қилиш учун унинг олдига шошишган эди. Улар эса бунга ҳақли ҳам эдилар. Бироқ, ҳалим Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам уларни тўхтатдилар. Чунки, бу ишни қилган одам жоҳил ва унга қаттиқ инкор қилишнинг ортида зарар бор эди. Бу ўринда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қилган ишлари тўғрироқ эди.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳу деди: «Бир аъробий масжидга бавл қилди (сийди). Шунда саҳобалар уни айблаш учун ўринларидан турдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам эса: «Уни ўз ҳолига қўйинглар ва бавли устидан бир челак сув қўйинглар. Сизлар қийинлаштирувчи эмас, енгиллаштирувчи қилиб жўнатилгансизлар!» — дедилар (Имом Бухорий ривояти).

Ислом Нури

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг даъват ишида қилган сабрлари ундан намуна олиш, унинг услубини қўллаш ва ўзи учун ўч олмасликка чақирмоқда. Оиша розияллоҳу анҳо: «Ухуд кунидан кўра бошингизга оғирроқ бир кун келганми?» — деб савол берганида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай жавоб бердилар: «Сизнинг қавмингиздан кўп нарсани кўрдим. Уларнинг энг оғири Ақоба кунини бўлган эди. Мен ўзимни (ҳимоя қилиши учун) ибн Абдәлил ибн Абдқилалга кўндаланг қилдим. У мен хоҳлаган нарсани қабул этмади. (Мен у ердан) ғамгин ҳолатда бошимни эгиб юриб, Қарнус-саолибга етиб келганимни сезмай қолибман. Бошимни кўтардим, бир парча булут менга соя солиб турар эди. Қарасам, у булутда Жибрил алайҳиссалом ўтирибди. Шу пайт у менга нидо қилди: «Аллоҳ таоло қавмингизнинг Сизга берган жавобларини эшитди ва сизга тоғлар фариштасини (қавмингиз) ҳақида хоҳлаган нарсангизга буюришингиз учун юборди» — деди. Тоғлар фариштаси менга нидо қилиб, салом берди ва: «Эй Муҳаммад, Аллоҳ таоло қавмингизнинг сизга айтган сўзларини эшитди. Мен тоғлар фариштасиман. Раббингиз мени сизнинг ҳузурингизга мени хоҳлаган нарсангизга буюришингиз учун жўнатди, сиз нима хоҳлайсиз? Хоҳласангиз икки тоғни уларнинг устиларига ёпиб кўяй?!» — деди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Йўқ, мен Аллоҳ таолодан уларнинг пуштикамарларидан Аллоҳнинг ўзигагина ибодат қиладиган Унга бирон нарсани шерик қилмайдиган одамларни чиқаришини умид қиламан» — дедилар (Бухорий ва Муслим ривояти).

Баъзи одамлар бугунги кунда даъват ишида шошқалоқлик қилиб, ҳосилни тезроқ олишни хоҳлайдилар. Нафс учун ўч олиш даъватга ва унинг ихлосига путур етказди. Шунинг учун ҳам, баъзи даъватлар унинг даъватчилари ўртасида мазкур иш ёйилгани учун мувафқиятсизликка дучор бўлди. Ахир сабр ва таҳаммуллик қаерда?!

Ислом Нури

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг умид қилган нарсалари бир неча йиллар ўтганидан ҳамда сабру- курашлардан сўнг рўёбга чиқмадими?!!

Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳу деди: «Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг Аллоҳнинг пайғамбарларидан бирини (уларга Аллоҳнинг саловату саломлари бўлсин!) қавми қонатгани, у қонни юзидан артиб: «Аллоҳим, қавмимни кечир! Чунки улар, билмайдилар!», деб, хикоя қилганларини ҳали ҳам кўриб тургандекман» (Бухорий ва Муслим ривояти).

Кунларнинг бирида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг саҳобалар билан жанозада эдилар Зайд ибн Суъна исмли яҳудий қарзини талаб қилиб у зотнинг олдига келди ва Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг чопонларининг ёқасини жамлаб, тутиб, ғазабнок ҳолатида боқди ва «Ҳой Муҳаммад, ҳаққимни бермайсанми?!» — деб, қўпол сўзларни айта бошлади. Умар ибн Хаттоб розияллоҳу анҳу аччиқланиб, Зайдга боқди, унинг кўзлари ғазабининг қаттиқлигидан чанокларидан чиқаёзганди: «Ҳой Аллоҳнинг душмани, сен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга мен эшитган сўзларни айтиб, мен кўрган ишларни қилаяпсанми?! У зотни ҳақ билан юборган Зотнинг номига онт ичиб айтаманки, Унинг маломатидан чўчимаганимда эди, сенинг каллангни қиличим билан олар эдим!» — деди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Умар розияллоҳу анҳуга хотиржамлик билан боқдиларда: «Эй Умар, мен ва у бундан бошқа нарсага муҳтож едик. Сиз мени (қарзни) яхши ўташга, уни эса қарзини чиройли сўрашга чақиришингиз керак эди. Эй Умар, уни олиб бориб, ҳаққини беринг ва йигирма соъ хурмони зиёда қилинг!» — дедилар.

Ислом Нури

(Яҳудий) Зайд Умар розияллоҳу анҳунинг йигирма соъ хурмони ошириб берганидан сўнг: «Эй Умар, бу ортиқчаси нима учун?» — деб сўради. Умар розияллоҳу анҳу: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам сенинг қилган ғазабинг звазига буни зиёда қилдилар!» — деди. Зайд: «Эй Умар, мени танийсанми?» — деди. Умар розияллоҳу анҳу: «Йўқ, сен кимсан?» — деди.

— Зайд ибн Суънаман.

— Ҳабр (руҳоний) ми?

— Ҳабр (руҳоний).

— Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга нега ундай муомала қилиб, у сўзларни айтдинг?

Эй Умар, мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг юзига қараганимда пайғамбарлик белгиларининг иккитасидан бошқа ҳаммасини кўрдим. Бу иккисини синаб кўрмаган эдим: ҳалимлиги жаҳлига ғолиб келадими ва жаҳлининг ошиши ҳалимлигини зиёда қиладими? Мен энди у иккисини синаб кўрдим. Эй Умар, сени гувоҳ қилиб айтаманки, Аллоҳни Парвардигор, Исломни дин ва Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламни пайғамбар деб рози бўлдим. Яна сени гувоҳ қилиб айтаманки, бойликларимнинг ярми Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг Умматига садақа бўлсин. Умар розияллоҳу анҳу айтдиларки: Уларнинг баъзилари учун бўлақолсин. Чунки, сен уларнинг ҳаммасига еткиза олмайсан. Зайд, баъзиларига бўлақолсин — деди. Зайд Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг олдига келди ва: «Ашҳаду анла илаҳа иллаллоҳ ва ашҳаду анна Муҳаммадан абдуҳу ва расулуҳу» «Аллоҳдан бошқа (ҳақ) илоҳ йўқ ва Муҳаммад

Ислом Нури

Унинг бандаси ва элчиси эканига гувоҳлик бераман» — деди, у зотга иймон келтириб, уни тасдиқлади. (Хоким «ал-Мустадрак» китобида бу ҳадисни зикр қилиб, «сахих» деди).

Биз бу ҳолат, унинг хотимаси ва узоқ давом этган суҳбат ҳақида ўйланиб кўрайлик. Шояд Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг одамларга нисбатан қилган сабрлари, уларни мулойимлик ва ҳилм билан қандай даъват этганлари, яхшилик қилсалар қандай рағбатлантирганлари ва уларга қандай қувонч улашганларидан ўрнак олсак.

Оиша розияллоҳу анҳо деди: «Мадинадан Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам билан бирга умра қилиш учун чиқдим. Маккага етиб келгач: «Ота-онам фидо бўлсин, ё Расулаллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам, (намозни) қаср (икки ракаат қилиб) ҳам, тўла (тўрт ракаат) қилиб ҳам ўқидим. Рўзадор ҳам, оғзи очик ҳам бўлдим» — дедим. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Эй Оиша, яхши қилибсиз!» — дедилар ва мени айбламадилар» (Насоий ривояти).

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг таомлари

Дастурхонлар ва қозон-товоқлар халқнинг юқори табақаси ва бошлиқларининг уйларида бориб келаверади. Юртлар-у одамлар Умматнинг пайғамбари Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қўл остида. Туялар устида озиқ-овқатлар юкланган ҳолда келар, у зотнинг олдларида олтин-кумуш тўлиб-тошар эди! Айтингчи, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг еб-ичишлари қандай бўлганди?! Подшоҳлар ҳаёти каби эдими, ёки улардан кўра буюк ва азаматли эдими? Давлатманд бойларнинг овқатлари каби эдими? Ёки уларниқидан яхшироқ эдими?! Сиз Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва

Ислом Нури

салламнинг таоми, унинг озлиги ва соддалигини кўрганингизда ҳайратга тушманг!

Анас розияллоҳу анҳу бизга ривоят қилиб деди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг олдида камдан кам ҳолатларда нон ва гўшт пешинлик ёки кечки овқат пайтида жамланган». (Имом Аҳмад ривояти).

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам жуда ҳам қийинчилик билан қоринларини тўйдирар эдилар. Ёхуд фақат меҳмонлар билангина қоринларини тўйдирар эдилар. Унда ҳам меҳмонларнинг кўнгли учун мажбур қоринларини тўйдирар эдилар.

Оиша розияллоҳу анҳо деди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам вафот этгунларига қадар у зотнинг оила аъзолари кетма-кет икки кун арпа нонига тўймаганлар. (Имом Муслим ривояти). Бошқа бир ривоятда эса: «Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг оила аъзолари Мадинага келгандан сўнг, кетма-кет уч кеча буғдой нонига тўймадилар токи ул зот қабз руҳ бўлдилар» (Имом Бухорий ва Муслим ривоятлари).

Балки, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ейдиган бирон нарса топа олмай, оч ухлар эдилар! Абдуллоҳ ибн Аббос розияллоҳу анҳумо деди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ва унинг оиласи кетма-кет кечаларда кечки овқат учун бирон нарса топа олмасдан оч ухлар эдилар. Уларнинг нони кўпроқ — арпа нони эди» (Имом Термизий ривояти).

Гап озлик ва танқисликда эмас. Чунки, бойликлар Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг қўл остида тўлиб тошган ва

Ислом Нури

ҳузурига юклар ортилган туялар келар эди. Лекин Аллоҳ таоло Пайғамбари соллаллоҳу алайҳи ва саллам учун мукамал ва энг тўғри ҳаётни танлаган эди.

Уқба ибн Ҳорис розияллоҳу анҳу деди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам биз билан бирга аср намозини ўқидилар кейин, шошилиб уйларига кириб кетдилар. Ҳеч қанча вақт ўтмади ҳамки, қайтиб чиқдилар. Бўлган ҳолат ҳақида мен сўрадим ёки бошқа одам сўради. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Уйда садақадан бўлган олтинни қолдирган эдим. Уни кечаси билан олиб қолишни ёқтирмадим-да, тақсим қилиб юбордим» — дедилар» (Имом Муслим ривояти).

Ҳайратомуз саховат ва мисли кўрилмаган эҳсонкорлик, бу Умматнинг Пайғамбари соллаллоҳу алайҳи ва салламда мужассам эди. Анас розияллоҳу анҳу деди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам исломга кириш эвазига ҳар нарсадан сўралсалар берардилар. Ҳатто, бир киши келганида икки тоғ орасидаги қўйларни бердилар. У одам қавми олдига бориб: Эй қавмим мусулмон бўлинглар, албатта Муҳаммад камбағалликдан кўрқмайдиган кишининг эҳсонини қилмоқда!» — деди» (Имом Муслим ривояти).

Мана шу эҳсон ва соховат соҳиби бўлган пайғамбарнинг аҳволи ҳақида тафаккур қилиб кўринг! Анас розияллоҳу анҳу деди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам вафот етгунларига қадар на хон устида овқатландилар ва на юпқа нон едилар» (Имом Бухорий ривояти).

Оиша розияллоҳу анҳонинг ҳузурига Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам келар ва: «Овқатингиз борми?» — дер эдилар, Оиша розияллоҳу анҳо: «Йўқ» деб айтса: «Мен бугун рўза тутдим» —

Ислом Нури

дердилар. (Имом Муслим ривояти).

Бир ёки икки ой ўтар, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам хонадони фақат хурмо ва сув билангина кун кечирар эди. (Имом Бухорий ва Муслим ривоятлари).

Таомлари ва таом турларининг озлигига қарамай Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг олий ахлоқи ва исломий одоби Аллоҳнинг неъматига шукроналар келтириш, таомни тайёрлаганларга миннатдорчилик билдириш, хато қилсалар, айбламасликка ундар эди. Чунки, у (хато қилувчи) тиришган, бироқ, хато қилган-да. Шунинг учун ҳам, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам таомни айбламас, пиширувчини маломат қилмас, бор нарсани рад, йўқ нарсани талаб қилмас эдилар! Уммат пайғамбарининг ғами қорни ва овқати эмас эди!

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳу деди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳеч қачон таомни айбламаганлар: агар хоҳласалар еганлар, хоҳламасалар емаганлар» (Имом Бухорий ва Муслим ривоятлари).

Севиқли дўстларимиз учун шайхулислом ибн Таймийя раҳимаҳуллоҳнинг сўзларини мухтасар қилиб келтирмоқчиман:

«Ейиш ва кийинишдаги энг яхши йўл — Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг йўлидир. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам имкони бўлган нарсани иштаҳа қилса ер, бор нарсани қайтармас, йўқ нарсани талаб қилмас эдилар. Агар нон ва гўшт ҳозир бўлса ер эдилар. Агар мева, нон ва гўшт ҳозир бўлса ер эдилар. Агар хурмонинг ўзи ёки ноннинг ўзи ҳозир бўлса ер эдилар. Агар икки хил таом ҳозир бўлса: «Мен икки хил таомни емайман» демас, лаззатли ва ширали

Ислом Нури

таомлардан бош тортмас эдилар. У зотнинг сўзларидан: «...Лекин мен рўза ҳам тутаман, оғзим очиқ ҳам бўлади. (кечалари намоз учун) тураман ҳам, ухлайман ҳам. Хотинларга ҳам уйланаман. Гўшт ҳам ейман. Бас, ким менинг суннатимдан юз ўгирса, у мендан эмас».

Аллоҳ таоло ҳалол нарсаларни ейиш ва Аллоҳ таолога шукр этишга амр этди. Шунинг учун ҳам, ҳалол нарсаларни ҳаром қилган одам, ҳаддидан ошган, Аллоҳга шукр қилмаган одам эса, Аллоҳнинг ҳаққини зое қилган танбал бўлади. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг йўли — энг тўғри йўлдир. Ундан бурилиш эса икки тарафга олиб борадир: исроф қилган ва маъсулиятларни адо этишдан юз ўгириб, майилликларига берилган инсонлар. (Иккинчиси эса), ҳалол нарсаларни ҳаром қилган, Аллоҳ таоло буюрмаган роҳибликни ўйлаб топган инсонлар. Ҳолбуки, Ислом динида роҳиблик йўқдир».

Давом этиб роҳимаҳуллоҳ шундай дейди: «Ҳар бир ҳалол — ёқимлидир. Ҳар бир ёқимли ҳалолдир. Аллоҳ таоло бизга ёқимли нарсаларни ҳалол қилиб, жирканч нарсаларни ҳаром қилди. Унинг ёқимлилиги, биз учун фойдали ва лаззатли бўлишидир. Аллоҳ таоло бизга зарарли бўлган ҳар бир нарсани ҳаром қилди, фойдали бўлган барча нарсага рухсат берди».

Кейин, яна шундай дедилар: «Одамлар емоқ, киймоқ, очлик ва тўқликда турлича бўладилар. Ҳаттоки, бир кишининг ҳоли ҳам турлича бўлиши мумкин. Бироқ, амалларнинг энг яхшиси Аллоҳ таолога итоатли ва қилган одамга фойдали бўлганидир» (Ибн Таймийя, «Мажмуъул-фатово: 22310 (қисқартиб олинди).

Бошқаларнинг шарафини ҳимоя қилиш

Ислом Нури

Мажлисларнинг энг яхшиси – илм ва зикр ўтиришларидир. Агар шу мажлисда Одам фарзандининг сараси ва Уммат муаллими ўзининг сўзлари, таълимлари ва ўғитлари билан иштирок этсалар нима дейсиз! Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам мажлисларининг соф ва сийратининг тозалиги сабабли хато қилганларни тузатар, билмаганларга ўргатар, ғофил қолганларни огоҳлантирар ва мажлисларида фақатгина яхшиликларнигина қабул қилар эдилар. Агар бировга қулоқ солсалар, жим эшитар, бироқ, ғийбатни қабул қилмас, чақимчилик ва тухматларга рози бўлмас эдилар.

Итбон ибн Молик розияллоҳу анҳу деди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам менинг уйимда намоз ўқиб бўлганларидан кейин уйдагилардан бири: «Молик ибн Духшун қаерда?» — деди. Бир киши: «У Аллоҳ ва расулини яхши кўрмайдиган мунофиқдир» — деди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Ундай дема, кўрмайсанми, у «Ла илаҳа иллаллоҳ» деган ва у бу билан Аллоҳнинг юзини хоҳлайди. Дарҳақиқат, Аллоҳ, Аллоҳнинг юзини умид қилиб: «Ла илаҳа иллаллоҳ» — деган одамни жаҳаннамга ҳаром қилди» — дедилар» (Имом Бухорий ва Муслим ривоятлари).

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ёлғондан гувоҳлик бериш ва ҳуқуқларни поймол қилишдан огоҳлантирар эдилар.

Абу Бакр розияллоҳу анҳу деди: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «Катта гуноҳларнинг каттароғини айтиб берайми?» — дедилар. Биз: «Ҳа, эй Расулуллоҳ» — дедик. «Аллоҳга шерик қилиш ва ота-онага оқ бўлиш» — дедилар. Ёнбошлаган эдилар, ўтириб олдилар: «Огоҳ бўлинглар! ёлғон гувоҳлик бериш» — дедилар. Бу сўзни такрорлайвердилар, такрорлайвердилар хатто: «Кошки, сукут сақласалар!» — деб қолдик» (Имом Бухорий ва Муслим ривоятлари).

Ислом Нури

Уммул мўминийн Оиша розияллоху анҳога муҳаббатлари буюк бўлсада, Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам ғийбат қилишларини инкор қилдилар ва ғийбатнинг катта хатарларини баён қилдилар.

Оиша розияллоху анҳо дедилар: «Мен Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва салламга: «Софиянинг бундай-бундай бўлиши етарлидир» — дедим». Баъзи ровийлар бу сўзлари билан София розияллоху анҳонинг бўйи пастлигидан киноя қилдилар, дедилар. «Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам: «Сиз шундай бир сўзни айтдингиз-ки, агар уни денгиз сувига аралаштирилса, денгиз сувининг барчасини бузар эди» — дедилар (Имом Абу Довуд ривояти).

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам биродарларининг шарафларини ҳимоя қилган одамга башорат бериб дедилар: «Биродарининг шарафини ғийбатдан ҳимоя қилган одамни жаҳаннам азобидан озод қилиш, Аллоҳ таолонинг зиммасида ҳақдир» (Имом Аҳмад ривояти).

Аллоҳ таолони кўп зикр қилиш

Биринчи мураббий ва Уммат пайғамбари Муҳаммад соллаллоху алайҳи ва саллам ибодат қилиш ва қалбни Аллоҳга боғлашга катта эътибор берар эдилар. У зот бир лаҳзани Аллоҳнинг зикри, ҳамди, шукри, истиғфор ва Аллоҳга ялинишсиз ўтказмас эдилар. Ҳолбуки, у зотнинг аввалги ва кейинги барча гуноҳлари кечирилган эди. У — шукроналар келтирган банда ва пайғамбар, ҳамдлар айтувчи расулдир. У Раббининг қадрини билди, Унга ҳамд айтиб, дуо қилди ва ялинди, вақтининг қадрига етиб, ундан фойдаланди ва унинг тоат-ибодат билан обод бўлишига ҳарис бўлди.

Ислом Нури

Оиша розияллоҳу анҳо дедилар: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам Аллоҳ таолони ҳар лаҳзада зикр қилар эдилар» (Имом Муслим ривояти).

Абдуллоҳ ибн Аббос розияллоҳу анҳумо деди: «Биз Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг бир ўтиришда «Раббиғфирлий ва туб алайһа иннака антат таввабур роҳим» «Раббим, мени кечир ва тавбаларимни қабул эт. Сен раҳмли ва тавбаларни қабул этувчи зотсан» — деб юз марта такрорлаганларини санар эдик» (Имом Абу Довуд ривояти).

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳу деди: «Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг: «Аллоҳ номига онт ичиб айтаманки, мен бир кунда Аллоҳга етмиш мартадан кўпроқ истиғфор айтиб, тавбалар қиламан» деганларини эшитганман» (Имом Бухорий ривояти).

Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳу деди: «Биз бир йиғинда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг юз мартадан ортиқ: «Раббиғфирлий ва туб алайһа иннака антат таввабур роҳим» «Раббим мени кечир ва тавбаларимни қабул қилгин. Чунки, Сен — меҳрибон ва тавбаларни қабул қилувчи зотсан» — деб айтганларини санар эдик» (Имом Термизий ривояти).

Уммул мўминийн Умму Салама розияллоҳу анҳо ҳузурда бўлганларида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг кўп қилган дуолари: «Ё муқаллибал қулуб саббит қалбий ала дийник» «Эй қалбларни айлантирувчи зот, менинг қалбимни динингда мустаҳкам қил!» бўлганини зикр этди. (Имом Термизий ривояти).